

Odpowiedź na list do Prezesa Rady Ministrów dot. sytuacji na Cyprze

Szanowni Państwo, w odpowiedzi na pytanie zadane w piśmie skierowanym do Pana Donalda Tuska, Prezesa Rady Ministrów przez przedstawiciela Partii Demokracja Bezpośrednia, związane z ostatnimi wydarzeniami na Cyprze, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień przygotowanych przez Ministerstwo Finansów:

Kryzys, który w ostatnim miesiącu dotknął gospodarkę Cypru, związany był ze złą sytuacją cypryjskiego sektora bankowego oraz potrzebą pozyskania funduszy na jego restrukturyzację. Obecna kondycja polskiego sektora bankowego jest natomiast oceniana pozytywnie. Sektor bankowy nie odgrywa także w polskiej gospodarce tak znaczącej roli, jak ma to miejsce w przypadku gospodarki cypryjskiej. W związku z powyższym możliwość wystąpienia sytuacji analogicznej do wydarzeń mających miejsce na Cyprze jest mało prawdopodobne.

Ostrożna działalność polskich instytucji finansowych determinowana jest w szczególności szeregiem inicjatyw podejmowanych przez Ministerstwo Finansów, Komisję Nadzoru Finansowego oraz Narodowy Bank Polski, w związku z którymi podmioty finansowe odpowiednio korygują i dostosowują swoją politykę, stosując bezpieczniejsze strategie działania, co w rezultacie w istotny sposób przyczynia się do zachowania stabilności krajowego systemu finansowego pomimo niesprzyjających warunków otoczenia makroekonomicznego.

Pomimo spokojnej sytuacji w polskim sektorze bankowym ze względu na zjawiska kryzysowe występujące na międzynarodowym rynku finansowym podjęto szereg działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa polskiego systemu finansowego. Jedną z takich inicjatyw było zwiększenie poziomu gwarancji depozytów bankowych. Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym środki zgromadzone w banku przez deponenta gwarantowane są przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny „do wysokości – łącznie z odsetkami naliczonymi do dnia spełnienia warunku gwarancji, zgodnie z oprocentowaniem wskazanym w umowie niezależnie od terminu ich wymagalności – równowartości w złotych 100 000 euro – w 100 proc.”. Art. 2 pkt 1 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym stanowi, że za deponenta uważa się osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, o ile posiada ona zdolność prawną, oraz podmioty, o których mowa w art. 49 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe, czyli osoby fizyczne, szkolne kasy oszczędnościowe oraz pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe, będące stroną umowy imiennego rachunku bankowego lub posiadające wynikającą z czynności bankowych wierzytelność do banku objętego obowiązkowym systemem gwarantowania. Wyłączeniu od tego przepisu podlega głównie Skarb Państwa, banki, zakłady ubezpieczeń, fundusze emerytalne i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe. Zgodnie z art. 22 ust. 3 ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, Fundusz ma obowiązek wypłacić środki gwarantowane w terminie 20 dni roboczych od dnia spełnienia warunku gwarancji.

Obecnie na poziomie Unii Europejskiej toczą się prace nad projektem dyrektywy określającej unijne ramy w zakresie restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków, której zadaniem jest między innymi harmonizacja przepisów państw członkowskich w zakresie podejmowania skutecznych działań w obliczu niewypłacalności banków. Równocześnie w Polsce trwają prace nad projektem nowej ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, której głównym celem (oprócz zachowania dotychczasowych przepisów m.in. o gwarantowaniu depozytów) będzie wprowadzenie rozwiązań z zakresu restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji banków.

Przepisy nowej ustawy będą pozytywnie wpływać na bezpieczeństwo sektora bankowego oraz stabilność całego systemu finansowego, ponieważ zadaniem Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, jako organu uporządkowanej likwidacji będzie nie tylko zapobieganie negatywnym skutkom upadłości banku (w postaci wypłaty gwarantowanych depozytów), lecz przede wszystkim – we współpracy z innymi podmiotami – podejmowanie odpowiednich działań, które ograniczą negatywne skutki potencjalnej upadłości banku. Rozwiązania w zakresie uporządkowanej likwidacji zmierzają także, poprzez jasne określenie zasad ponoszenia strat banku, do ograniczenia pokusy nadużycia w postaci podejmowania nadmiernego ryzyka przez instytucje liczące na wsparcie publiczne w sytuacji zagrożenia oraz wzmocnienia dyscypliny rynkowej unikając jednocześnie negatywnych skutków upadłości banku. Należy podkreślić, że jednym z głównych celów wspomnianej wyżej ustawy wprowadzającej restrukturyzację i uporządkowaną likwidację banków będzie również ochrona deponentów.

Analizując zasadność decyzji podjętych przez cypryjski rząd w zakresie ograniczeń przepływu kapitału, należy zaznaczyć że zgodnie z art. 26 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), rynek wewnętrzny obejmuje obszar bez granic wewnętrznych, w którym jest zapewniony swobodny przepływ towarów, osób, usług i kapitału, zgodnie z postanowieniami Traktatów. Jednakże, na podstawie art. 65 TFUE wszystkie państwa członkowskie, tj. zarówno należące jak i nie należące do strefy euro, mają prawo do:

- 1) stosowania odpowiednich przepisów ich prawa podatkowego traktujących odmiennie podatników ze względu na różne miejsce zamieszkania lub inwestowania kapitału,
- 2) podejmowania wszelkich środków niezbędnych do zapobiegania naruszeniom ich ustaw i aktów wykonawczych, zwłaszcza w sferze podatkowej i w dziedzinie nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami finansowymi lub ustanowienia procedur deklarowania przepływu kapitału do celów informacji administracyjnej bądź statystycznej lub podejmowania środków uzasadnionych powodami związanymi z porządkiem publicznym lub bezpieczeństwem publicznym,

pod warunkiem, że środki te i procedury nie będą stanowiły arbitralnej dyskryminacji ani ukrytego ograniczenia w swobodnym przepływie kapitału i płatności.

Z treści art. 65 TFUE wynika, że nie przewiduje on żadnej procedury podejmowania przez państwo członkowskie środków ograniczających swobodę przepływu kapitału i płatności uzasadnionych powodami związanymi z porządkiem publicznym lub bezpieczeństwem publicznym, a jedynie zawiera warunek, aby środki te i procedury nie stanowiły arbitralnej dyskryminacji ani ukrytego ograniczenia w swobodnym przepływie kapitału i płatności. W związku z powyższym, w Polsce, w zgodzie z Traktatami, można podejmować podobne środki.

Natomiast, odnośnie do nadzwyczajny środków ograniczających swobodę przepływu kapitału na gruncie prawa polskiego, należy wskazać, że zgodnie z art. 21 pkt 2 i 4 ustawy z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. Nr 113, poz. 9895 z późn. zm.) w czasie stanu wyjątkowego mogą być wprowadzone ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela m.in. w zakresie:

- wolności działalności gospodarczej, poprzez nakazanie okresowego zaniechania prowadzenia działalności gospodarczej określonego rodzaju albo ustanowienie obowiązku uzyskania zezwolenia na rozpoczęcie działalności gospodarczej określonego rodzaju,
- obrotu krajowymi środkami płatniczymi, obrotu dewizowego oraz działalności kantorowej.

Jednakże, odwołując się do informacji wskazanych na początku, uwzględniających dobrą sytuację polskiego sektora bankowego, prawdopodobieństwo wystąpienia sytuacji zbliżonej do sytuacji na Cyprze jest znikome.

**Z poważaniem –
MAŁGORZATA JURAS
główny specjalista**

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW